

Heilbrigðisráðuneytið
Skógarhlíð 6
105 Reykjavík

Efni: Umsögn um fyrirhugaðar breytingar á lögum nr. 6/2002, um tóbaksvarnir

Áformað er að sameiginlega EES-nefndin taki tilskipun Evrópusambandsins (ESB) nr. 2014/40 upp í EES-samninginn í janúar 2022. Þann 2. desember 2021 kynnti heilbrigðisráðuneytið í samráðsgátt stjórnvalda áform um breytingar á lögum um tóbaksvarnir (nr. 6/2002) sem koma til í kjölfar þessa.

Meðfylgjandi eru athugasemdir British American Tobacco (BAT) við fyrirhugaðar breytingar sem koma til samhliða innleiðingu tóbaksvarnartilskipunar ESB (hér eftir TPD2¹) í íslensk lög.

1. Inngangur

BAT fagnar fyrirhuguðum breytingum sem eru til þess fallnar að innleiða TPD2 í íslensk lög, og styður í grundvallaratriðum áætlun íslenskra stjórnvalda um að innleiða sambærilega staðla og fyrirfinnast í öðrum Evrópuríkjum í þeim tilgangi að draga úr heilsutjóni og andlátum af völdum tóbaks.

Af því tilefni vil BAT þó draga fram fjögur atriði sem félagið telur að hafa þurfi í huga við innleiðingu TPD2 í íslensk lög:

1. Að lögð sé áhersla á að innleiðingin gengi ekki lengra en tilskipunin segir til um
2. Að áhersla sé lögð á nægan aðlögunartíma
3. Að lög um tóbaksvörur annars vegar og nikótínvörur hins vegar verði áfram aðskilin
4. Að gætt verði að hugtakapýðingum við innleiðingu á TPD2

Þau sjónarmið BAT sem hér eru nefnd eru rakin nánar í næsta kafla.

¹ Tilskipun 2014/40 er seinni tóbaksvarnartilskipun ESB (e. Tobacco Products Directive), og gjarnan nefnd TPD2. Verður notast við þá skammstöfum hér til einföldunar.

2. Athugasemdir og ábendingar um fyrirhugaðar breytingar á lögum nr. 6/2002, um tóbaksvarnir

2.1 Innleiðingin gengi ekki lengra en tilskipunin segir til um

Að mati BAT ætti, við innleiðingu á TPD2, að leggja áherslu á að fylgja texta tilskipunarinnar. Ekki er ástæða til að ganga lengra en tilskipunin segir til um. Ísland er tiltölulega lítill markaður fyrir tóbaksvörur. Því kunna sér lög og reglugerðir, sem ekki eru hluti af regluverki ESB, að skapa aðgangshindrun fyrir aðrar vörur sem kynnu að koma fram síðar og valda minni skaða og gætu haft jákvæð áhrif á lýðheilsu. Betra væri fyrir þá sem framleiða fyrir Íslandsmarkað að landið fylgdi sama regluverki og önnur ríki evrópska efnahagssvæðisins. Rétt er að hafa í huga, og BAT er meðvitað um það, að sumar reglur um tóbaksvarnir geta verið mikilvægar með tilliti til almennrar lýðheilsu. BAT vill þó minna á að Ísland hefur nú þegar sett reglur, til að mynda bann við sýnileika, sem ekki hafa verið teknar upp í öðrum ESB ríkjum eða ríkjum innan EES svæðisins. Því getur valdið verulegum framleiðslukostnaði og erfiðleikum í dreifingu að innleiða strangari reglur á Íslandi en þegar er að finna í TPD2.

Einnig má nefna að önnur ástæða til að ganga ekki lengra við innleiðingu á Íslandi en tilskipunin segir til um, er að það kann að verða til þess að aðrar vörur, sem ekki innihalda tóbak, lúti regluverki sem ekki á við þær vörur. Vörur á borð við rafrettur og nikótínþúða innihalda ekki tóbak og regluverkið þarf að vera þannig úr garði gert að reykingafólk hafi tækifæri til að láta af notkun tóbaks með því að skipta yfir í vörur sem eru minna skaðlegar².

2.2. Nægilegur aðlögunartími

BAT vill undirstrika að innleiðing TPD2 felur í sér verulegar breytingar á gildandi reglum á Íslandi um bæði sigarettur og rafsígarettur. Því er mikilvægt að íslensk stjórnvöld hugi að því að framleiðendur fái nægilegan aðlögunartíma til að bregðast við nýjum reglum, þá sérstaklega þeim sem snúa að tilmælum um pakkingar og merkingar og til að losa um þær vörur sem þegar eru komnar á markað en uppfylla ekki ákvæði nýrra reglna.

Í ljósi þess leggur BAT til að stjórnvöld veiti að minnsta kosti 9-12 mánaða aðlögunartíma þar sem gefinn verði frestur til að losa um þær vörur sem komnar eru langt í framleiðsluferli eða eru þegar komnar í dreifingu á neytendamarkaði.

Að því sögðu, þá styður BAT þann tíma sem lagður er til sem aðlögunartími og lýst er í viðauka í ákvörðun Evrópuráðsins frá 22. nóvember 2021 og lýst er í eftirfarandi töflu:

Tilskipun - kafli	Efnistöð	Innleiðing	Aðlögunartími
5.1	Innihaldslýsingar	Við ákvörðun Sameiginlegu EES-nefndarinnar	Hámark 6 mánuðir
15.13	Rekjanleiki		16 mánuðir
16.3	Öryggisþættir		16 mánuðir
30	Umbreytingarákvæði		12 mánuðir
30.b	Rafrettur		6 mánuðir

² Umfjöllun á umræddum vörum byggir á rannsóknum og gert er ráð fyrir algjörum skiptum frá tóbaksreykingum. Þessar vörur eru þó ekki áhættulausar og eru ávanabindandi. Þetta á við um allar tilvísanir í þessu skjali þar sem fjallað er vörur sem valda „minni skaða“, eru „skaðminni“ eða annað sambærilegt orðalag.

2.3. Aðskilin löggjöf um tóbaksvarnir og nikótínvörur

BAT áréttar á að innleiðing TPD2 felur í sér heildarbreytingu á tóbaksvarnarlögum og tekur mið af ólíkum áhættuþáttum tóbaksvara og tóbakslausra nikótínvara. Síðarnefndu vörurnar endurskapa nikótínjöf og hegðunareiginleika reykinga en þó án annarra eiturefna sem finna má í tóbaksreyk og gefa þannig reykingafólki kost á að halda áfram að neyta nikótíns og forðast verulegan skaða fyrir sjálfa sig og aðra af reykingum.³

Þar af leiðandi leggur BAT til að önnur löggjöf gildi um nikótínvörur, sem ekki innihalda tóbak, þar sem þær eru frábrugðnar tóbaksvörum og telur rétt að löggjöfin taki mið af því.⁴

2.4 Þýðing á hugtökum

BAT gerir eftirfarandi athugasemdir og ábendingar um þýðingu á tóbaksvarnartilskipun ESB sem kynnt var í Samráðsgátt stjórnvalda 2. desember 2021.

- Í 2. gr., 5. lið er enska hugtakið *smokeless tobacco* þýtt sem „nef- og munntóbak“. Að mat BAT er íslenska þýðingin þrengri en upprunalega hugtakið um tóbak sem ekki er reykt. Aftur á móti hentar þýðingin á skilgreiningunni sjálfri sem fylgir á eftir.
- Í 2. gr., 16. lið er hugtakið *electronic cigarette* þýtt sem „rafvindlingar“. Sú þýðing er að okkar mati óhefðbundin. Íslensku hugtökin „rafretta“ eða „rafsígaretta“ eru nú þegar notuð í almennt umræðu á meðal almennings, fjölmiðla og stjórnvalda (þ.m.t. Embætti landlæknis).
- Í 7. gr., 9. lið er fjallað um að aðildarríkin „skulu banna, á grundvelli vísindapekkingar, að tóbaksvörur, sem innihalda aukefni í því magni að það auki eiturskrif eða ávanabindandi áhrif eða að CMR-eiginleikar tóbaksvörunnar við neyslu aukist umtalsvert eða mælanlega, séu settar á markað.“ Að okkar mati er þessi þýðing ekki ákjósanleg. Hana má skilja sem svo að skilyrðið um hækkun „að verulegu eða mælanlegu“ marki eigi einungis við um CMR eiginleika tóbaksvöru og að aðildarríkin skuli banna sölu tóbaksvara sem innihaldi aukefni í magni sem auki eiturskrifin eða önnur áhrif. Að okkar mati þarf að vera skýrara að skilyrðið „að verulegu eða mælanlegu“ marki eigi einnig við um vörur sem auka eiturskrif og aukefni.
- Í 7. gr., 13. lið er fjallað að aðildarríkjum sé heimilt að innheimta hófleg gjöld af framleiðendum og innflytjendum tóbaksvara, m.a. til að meta hvort að tóbaksvara innihaldi aukaefni í magni sem eykur „umtalsvert eða mælanlega“ eiturskrif eða ávanabindandi áhrif eða CMR-eiginleika. Í upprunalegri útgáfu TPD2 er sama grein orðuð svo *to a significant and measurable degree* (undirstrikun okkar). Í þessu tilviki þarf að sýna fram á að magnið sé umtalsvert og mælanlegt, ekki annað hvort, rétt eins og upprunalegi textinn segir til um.

³ Royal College of Physicians. Nicotine without smoke: Tobacco harm reduction. London: RCP, 2016, á bls. 184.

⁴ Vorið 2021 lagði þáttur heilbrigðisráðherra fram frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 87/2018, um rafrettur og áfyllingar fyrir rafrettur (nikótínvörur) en það náði ekki fram að ganga. Heilt yfir fagnaði BAT þeim breytingum sem kynntar voru í frumvarpinu en félagið gerði þó nokkrar efnislegar athugasemdir við einstaka þætti þess.

3. Niðurlag

Óski ráðuneytið frekari skýringa eða ef aðrar spurningar vakna er BAT að sjálfsögðu reiðubúið að veita frekari svör. Þá áskilur BAT sér rétt til að koma frekari sjónarmiðum á framfæri á seinni stigum.

Marc Yang Lauridsen
Government Affairs Manager, EU & Denmark
marc_lauridsen@bat.com
British American Tobacco